



บทวิจารณ์หนังสือ “เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยประเทศด้อยพัฒนา”

The Economics of Underdeveloped Countries

งานเขียนของ เจดิช ภัควาติ

ชื่อหนังสือ	เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยประเทศด้อยพัฒนา The Economics of Underdeveloped Countries
ผู้แต่ง	เจดิช ภัควาติ
ผู้แปล	วรุณี หิรัญรักษ์
บรรณาธิการ	ณรงค์ชัย อัครเศรณี
ปีที่พิมพ์	2521
สำนักพิมพ์	ไทยวัฒนาพานิช
ราคา	39 บาท
จำนวนหน้า	193 (รวมปก)

บทวิจารณ์หนังสือ

โดย

กมลასน์ รุ่งเรือง และสามารถ บุญรัตน์

นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก

gunt_rr99@hotmail.com

เกริ่นนำ

“ความยากลำบากมีอยู่มากมาย แม้กระนั้นเราก็ได้เห็นมาแล้วว่าไม่ได้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะเอาชนะได้ แม้ว่าจะต้องไต่ไปบนเส้นเชือกที่ซึ่งตึงเอาไว้เพื่อไปสู่ความก้าวหน้า เราก็น่าจะมีความหวังอยู่ว่าจะมีบางสิ่งให้ยึดถือสำหรับการแสวงหาเพื่อความก้าวหน้าทางวัตถุในประเทศด้อยพัฒนา และได้มีประจักษ์พยานว่า โลกกำลังหมุน (แม้ว่าค่อนข้างจะช้า) ไปสู่ทัศนคติและการดำเนินการที่ประเทศด้อยพัฒนา กำลังเรียกร้องอยู่”

ข้อความที่ปรากฏข้างต้นนั้น เป็นความตอนหนึ่งของบทสุดท้ายในหนังสือเรื่องเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยประเทศด้อยพัฒนา แม้ชื่อของหนังสือจะทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความมีปัญหาก็ตาม แต่ข้อความดังกล่าวซึ่งอยู่ในบทที่มีชื่อว่า “เส้นทางไปสู่ความก้าวหน้า” ก็ยังทำให้ผู้อ่านได้รู้สึกถึงกลิ่นอายของ “ความหวัง” แม้หนังสือเล่มนี้จะถูกเขียนขึ้นมานานแล้ว ซ้ำยังเป็นการเขียนขึ้นภายใต้บริบทโลกเก่า แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าหนังสือเล่มนี้จะหมดคุณค่าไปตามกาลเวลา

โครงสร้างหนังสือ

หนังสือเรื่องเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยประเทศด้อยพัฒนา หรือที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า The Economics of Underdeveloped Countries ของ เจดีซี ภัควดี เล่มนี้ เป็นหนังสือที่ได้รับการแปลและจัดพิมพ์โดยมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งเป็นผลงานการแปลของ วรุณี หิรัญรักษ์ มีจำนวนหน้าทั้งสิ้น 193 หน้า (รวมทั้งปกหน้าและปกหลัง) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ในแต่ละตอนมีบทย่อยมากน้อยแตกต่างกันไปตามรายละเอียดของเนื้อหา รวม 26 บท ดังนี้

ตอนที่ 1 : ภาวะของความทุกข์ยาก ประกอบไปด้วย 3 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความยากจนและการกระจายรายได้ บทที่ 2 มาตรฐานการครองชีพ และ บทที่ 3 ปัญหาระหว่างประเทศ

ตอนที่ 2 : โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบไปด้วย 7 บท ได้แก่ บทที่ 4 โครงสร้างการผลิตและการประกอบอาชีพ บทที่ 5 ความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ บทที่ 6 การขาดแคลนเงินออม บทที่ 7 ทรัพยากรมนุษย์ บทที่ 8 ปัญหาประชากร บทที่ 9 สถาบันและทัศนคติทางสังคม และ บทที่ 10 ข้อจำกัดทางสภาพแวดล้อม

ตอนที่ 3 : กระบวนการเพื่อการเปลี่ยนแปลง ประกอบไปด้วย 12 บท ได้แก่ บทที่ 11 เป้าหมายและวิธีการในการพัฒนา บทที่ 12 การยกระดับทรัพยากร บทที่ 13 การลงทุนในทรัพยากร บทที่ 14 โครงงานของการวางแผน บทที่ 15 ปัจจุบันเวลา : การจัดลำดับขั้นตอนให้เหมาะสม บทที่ 16

มิติด้านพื้นที่ บทที่ 17 การปฏิวัติการเกษตร บทที่ 18 การพัฒนาอุตสาหกรรม บทที่ 19 การศึกษา
และการวางแผนกำลังคน บทที่ 20 การเลือกเทคโนโลยี บทที่ 21 การลดอัตราการเกิด และบทที่ 22
เศรษฐกิจการเมืองของการพัฒนาเศรษฐกิจ

ตอนที่ 4 : การพิจารณาต่างประเทศ ประกอบไปด้วย 4 บท ได้แก่ บทที่ 23 การโอน
ทรัพยากรระหว่างประเทศ บทที่ 24 การแบ่งปันความรู้ภาคปฏิบัติ บทที่ 25 การปรับปรุงขยายงาน
การค้าและดุลการชำระเงินของโลก และบทที่ 26 เส้นทางไปสู่ความก้าวหน้า

เนื้อหาโดยสังเขป

หนังสือเรื่องเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยประเทศด้อยพัฒนาเล่มนี้ ได้ฉายภาพให้ผู้อ่านได้เห็นถึงที่มา
ที่ไปของคำว่า “ด้อยพัฒนา” ซึ่งปรากฏขึ้นอย่างเข้มข้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และส่งผลยาว
ต่อเนื่องตลอดระยะเวลาของโลกยุคสงครามเย็นจนถึงปัจจุบัน โดยผู้เขียนนั้นเป็นชาวอินเดียซึ่งเป็น
หนึ่งในประเทศอาณานิคมของอังกฤษที่ได้รับเอกราชหลังเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 แม้ว่านัยหนึ่ง
การที่ประเทศอาณานิคมทั้งหลายได้รับเอกราชและมีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเองจะเป็นเรื่องที่
น่ายินดี แต่อีกนัยหนึ่งกลับเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความวิตกกังวลว่า “การพัฒนา” ที่จะเกิดขึ้นหลังจาก
ได้รับเอกราชแล้วจะเป็นเช่นไรต่อไป เพราะโลกที่กำลังเป็นอยู่ในขณะนั้นมีเพียงไม่กี่ประเทศที่เรียกได้
ว่าร่ำรวย “ประชากรเกือบสองในสามของโลกกลับมีความเป็นอยู่ต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะเป็น
ประชากรที่ไม่รู้หนังสือและมีที่อยู่อาศัยที่แสนเลว ขาดการรักษาพยาบาล และมีโภชนาการที่ต่ำ มีอยู่
ทั่วไปในดินแดนส่วนใหญ่ของทวีปเอเชีย แอฟริกา ตะวันออกกลาง และละตินอเมริกา” เมื่อพิจารณา
จากเนื้อหาภายในหนังสือเล่มนี้แล้วจะพบว่าสามารถแบ่งกลุ่มของเนื้อหาได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.สภาพของความด้อยพัฒนา เนื้อหากลุ่มนี้จะปรากฏในตอนที่ 1 : ภาวะของความทุกข์ยาก
โดยผู้เขียนได้เสนอมุมมองถึงสภาพของความด้อยพัฒนานั้นมาจากการขาดรายได้หรือมีรายได้
ประชากรน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ทั้งที่น้อยด้วยตัวของมันเองและน้อยเพราะเกิดจากการเปรียบเทียบกับ
ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งการที่มีรายได้ประชากรที่น้อยนั้น ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าเป็นเพราะการ
กระจายรายได้ของโลกนั้นมีปัญหาในลักษณะที่พูดกันอยู่บ่อยๆ ว่า รวยกระจุก จนกระจาย เมื่อ
ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดโดยส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของคนเพียงไม่กี่กลุ่ม เป็นธรรมดาอยู่เองที่บรรดาคน
ส่วนใหญ่ที่เหลือย่อมได้รับส่วนแบ่งจากทรัพยากรที่เหลือได้เพียงน้อยนิด และในความเป็นจริงแล้วแม้
ในกลุ่มคนยากจนกันเองก็ยังมี การแบ่งส้นปันส่วนทรัพยากรที่ไม่เท่ากัน “ระดับรายได้ต่ำสุดจะอยู่ต่ำ
กว่ารายได้เฉลี่ยต่อบุคคลมาก ดังนั้นระดับความยากจนที่มีอยู่ในประเทศด้อยพัฒนา จะมีความรุนแรง

มากกว่าที่รายได้ต่อบุคคลได้ชี้ให้เห็น” แม้ว่าเรื่องของรายได้ประชาชาติจะเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นถึง
ความด้อยพัฒนา แต่สิ่งที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ว่าสำคัญและมีความหมายไปกว่านั้นคือเรื่องของคุณภาพชีวิต
ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระบบสาธารณสุข การศึกษา การคมนาคม อัตราการจ้างงาน สิ่งจำเป็นพื้นฐาน
ในการใช้ชีวิต ในประเทศด้อยพัฒนาจะพบว่าสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ไม่ตรงตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น
ซึ่งผู้เขียนได้ใช้ข้อมูลสถิติต่างๆ มากมายในการช่วยยืนยันและอธิบายให้เห็นถึงความสอดคล้องกันของ
ข้อมูล ทั้งเรื่องของอายุขัยเฉลี่ยในระดับอายุต่างๆ อัตราการตายของทารก การอ่านออกเขียนได้
จำนวนเตียงในโรงพยาบาลต่อจำนวนประชากร ปริมาณของอาชีพ และจำนวนโรงเรียนที่มีอยู่
“ดังนั้นความเชื่อมั่นที่ว่าดินแดนด้อยพัฒนามักจะมีมาตรฐานการครองชีพต่ำ จึงได้รับการยืนยันจาก
ข้อมูลที่มีอยู่อีกครั้งหนึ่ง” นอกจากนั้นสภาพปัญหาทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยัง
เป็นอีกสภาพปัญหาหนึ่งที่เกี่ยวเนื่องกันอย่างแยกออกไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อหนังสือเล่มนี้เขียน
ขึ้นท่ามกลางสภาวะการณ์โลกยุคสงครามเย็นซึ่งเป็นสังคมแห่งการต่อสู้ของอุดมการณ์ทางการเมือง
โดยผู้เขียนชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์นี้ว่า “ปัญหาความยุ่งยากในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
ระหว่างชาตินั้น เป็นผลส่วนหนึ่งของการมีความแตกต่างในรายได้ ปัญหาข้อนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป
แม้แต่ผู้ที่ปฏิเสธลัทธิมาร์กซิสต์ในการวิเคราะห์สังคมและประวัติศาสตร์”

2.สาเหตุของความด้อยพัฒนา เนื้อหากลุ่มนี้จะปรากฏในตอนที่ 2 : โครงสร้างทางเศรษฐกิจ
และสังคม ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายถึงสาเหตุของปัญหาความด้อยพัฒนาที่มีความซับซ้อนสูงและคงไม่
สามารถแก้ปัญหานี้ได้หากไม่ทำความเข้าใจถึงสาเหตุของมันเสียก่อน “โครงสร้างทางเศรษฐกิจและ
สังคมของประเทศด้อยพัฒนาจึงมีความสำคัญในแง่นี้มากที่สุด และจำเป็นจะต้องได้รับการเอาใจใส่
เสียก่อนที่จะมีการจัดการปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความเจริญเติบโต” โครงสร้างการผลิตและการ
ประกอบอาชีพในประเทศด้อยพัฒนานั้นมีส่วนผลผลิตภาคอุตสาหกรรมต่ำกว่าประเทศที่มีรายได้
สูง และยังมีสัดส่วนของภาคเกษตรกรรมที่ใหญ่กว่าประเทศที่มีรายได้สูง ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า
“ประเทศด้อยพัฒนาเหล่านี้จำเป็นต้องมีการพัฒนาอุตสาหกรรม ถ้าหากต้องการที่จะมีรายได้ต่อ
บุคคลสูงขึ้น” และด้วยโครงสร้างการผลิตดังที่ว่านั้นจึงทำให้การประกอบอาชีพมีสัดส่วนที่คล้อยตาม
กันไปด้วย นอกจากนั้นยังมีเรื่องของการทำงานและการพึ่งพาการผลิตแบบดั้งเดิมซึ่งเน้นไปที่การยัง
ชีพด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กล่าวคือ อัตราการ
แลกเปลี่ยนผลผลิตของประเทศด้อยพัฒนากับสินค้าเข้าได้มีแนวโน้มในระยะยาวที่เลวลง เหตุเพราะ
ประเทศด้อยพัฒนาส่งออกผลผลิตที่มีราคาเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศที่มีรายได้สูง ซ้ำยังเป็นสินค้าออกชั้น

ปฐมที่มีเพียงไม่กี่ชนิดจึงทำให้ต้องเผชิญกับความไม่มีเสถียรภาพอยู่ตลอดเวลา อาจกล่าวได้ว่า การขยายตัวของตลาดสินค้าออกของประเทศด้อยพัฒนาจะไม่มีทางเกิดขึ้นได้เลยหากขาดกระแสเงินทุนที่จะไหลเข้าไปจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งผู้เขียนได้สรุปถึงประเด็นความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างชัดเจนว่า “ประเทศด้อยพัฒนาจึงมีปัญหาย่อยสามประการ คือ 1) รายได้จากสินค้าออกไม่มีเสถียรภาพ 2) ช่องทางเพิ่มรายได้ประเภทนี้ไม่ค่อยแจ่มใสนัก 3) การไหลเข้าของเงินทุนเอกชนจากประเทศที่พัฒนาแล้วมีไม่เพียงพอ” การที่ประเทศด้อยพัฒนาจำเป็นต้องพึ่งพาเงินทุนจากภายนอกนั้นก็เพราะว่าขาดแคลนเงินออม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการลงทุนและการเจริญเติบโตของรายได้ นอกจากนั้นแล้ว ประเทศเหล่านี้ยังประสบกับปัญหาการจัดเก็บภาษีซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ ปัญหาด้านทรัพยากรมนุษย์ซึ่งขาดความพร้อมและความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ การเป็นบุคลากรที่มีฝีมือ การขาดองค์ความรู้ด้านเทคนิคต่างๆ ตลอดจนคุณลักษณะประจำชาติ ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวว่า “ในสังคมที่ย่นชั้นแข็ง ก็จะมีแนวทางในการปรับปรุงทางวัตถุมากกว่าสังคมที่เกียจคร้านเฉื่อยชา” นอกจากนั้นยังมีเรื่องของจำนวนประชากรล้นเกิน ลักษณะของครอบครัวร่วม ซึ่งปัญหาด้านประชากรนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างกว้างใหญ่และสามารถพิจารณาได้ในหลายแง่มุม รวมไปถึงข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมที่จะทำให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นเป็นไปได้ยาก

3.แนวทางการแก้ปัญหาความด้อยพัฒนา เนื้อหากลุ่มนี้จะปรากฏในตอนที่ 3 : กระบวนการเพื่อการเปลี่ยนแปลง และ ตอนที่ 4 : การพิจารณาด้านต่างประเทศ ซึ่งอาจพูดสั้นๆ ว่า ต้องแก้ปัญหาจากปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศ ผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาประเทศด้อยพัฒนาต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลายรอบด้าน แต่อย่างไรก็ตาม คงไม่อาจสามารถพูดได้ว่าวิธีการเหล่านั้นจะสามารถนำไปใช้ได้กับทุกประเทศ เพราะแต่ละประเทศก็มีบริบทและข้อจำกัดด้านต่างๆ ที่ไม่เหมือนกัน “วิธีการบางอย่างอาจจะใช้ไม่ได้ในประเทศด้อยพัฒนาบางประเทศ ทั้งๆ ที่อาจจะใช้ได้กับบางประเทศ” โดยผู้เขียนนั้นให้ความสำคัญในเรื่องของความแตกต่างด้านอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นพิเศษ เหตุก็เพราะว่าเขียนหนังสือเล่มนี้ในยุคสงครามเย็น ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวว่า “ประเทศด้อยพัฒนาที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยและกฎเกณฑ์ของกฎหมาย จะไม่อยู่ในฐานะที่จะยอมรับมาตรการที่รุนแรงที่ประเทศคอมมิวนิสต์เคยใช้มาได้แล้ว”

ปัจจัยภายในประเทศ : ประเทศด้อยพัฒนานั้นต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับทรัพยากร กล่าวคือการให้ความสำคัญต่อเงินออมสำหรับการลงทุน การจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพและ

เหมาะสม เพื่อนำทรัพยากรที่ได้นั้นมาใช้บริหารจัดการเพื่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ซึ่งต้องดำเนินไปอย่างมีระเบียบ แบบแผน จัดลำดับความสำคัญของโครงการพัฒนาต่างๆ คำนึงถึงการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด นั้นหมายถึงต้องมีการวางแผนด้านงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินการพัฒนานั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านเวลา มีแผนที่ระยะสั้นและระยะยาวในการดำเนินงาน ตลอดจนให้ความสำคัญของความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ด้วย โดยผู้เขียนให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านเกษตรกรรมของประเทศด้อยพัฒนา เพราะเป็นหัวใจหลักของกลุ่มประเทศเหล่านี้ นอกจากนั้นยังต้องพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การศึกษาและการวางแผนกำลังคน การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในด้านต่างๆ การวางแผนด้านประชากร และการประสานประโยชน์กันขององค์การต่างๆ ในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายการเมือง นายทุน ตลอดจนประชาชนทุกคนในประเทศ

ปัจจัยภายนอกประเทศ : ประเทศด้อยพัฒนาจะสามารถเติบโตได้เร็วมากยิ่งขึ้นหากมีการปรับปรุงโครงสร้างทางต่างประเทศของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งต้องให้ความสำคัญต่อการโอนเงินทรัพยากรระหว่างประเทศ ได้แก่ เงินช่วยเหลือและเงินกู้ยืมของรัฐบาล ตลอดจนการลงทุนของภาคเอกชน นอกจากนั้นควรยอมรับและมีการใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีการจากประเทศที่เจริญแล้วเพื่อมาขับเคลื่อนเศรษฐกิจในแง่มุมต่างๆ ตลอดจนการโอนกำลังคนที่มีฝีมือเข้ามาช่วย ซึ่งต้องมีการตกลงร่วมมือกันระหว่างประเทศทั้งรูปแบบทวิภาคีหรือพหุภาคี ประเทศด้อยพัฒนาต้องให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพและความหลากหลายของสินค้าออกเพื่อไม่ให้ประเทศเป็นฝ่ายเสียดุลการค้าอยู่ฝ่ายเดียว รวมถึงการเจริญสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ เพราะคงไม่สามารถพัฒนาประเทศไปอย่างโดดเดี่ยวได้ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์เช่นนี้

บทวิจารณ์

รูปแบบหน้าปก : ปกหน้ามีพื้นหลังสีม่วงเป็นสีที่ผสมมาจากสีน้ำเงินที่มีวรรณะเย็นให้ความรู้สึกสบายและสีแดงที่เป็นสีวรรณะร้อนซึ่งให้ความรู้สึกที่ร้อนแรง คงเปรียบได้กับปัญหาการพัฒนาประเทศด้อยพัฒนาที่มีความลึกลับซับซ้อนยากแก่การทำความเข้าใจ แต่ทว่าก็ให้อารมณ์ของความหวังอยู่ในที ภาพของชายใส่เสื้อขอมขอมและเด็กชายฟูลโ หลัวโต ไร้เครื่องปกปิดร่างกาย ตลอดจนมือที่แสดงอาการไขว่คว้าอะไรบางอย่าง ซึ่งทั้งหมดอยู่บนแท่งทรงกระบอกสูงต่ำไม่เท่ากัน คงสะท้อนได้ถึงความด้อยพัฒนาล้าหลัง คุณภาพชีวิตที่ย่ำแย่และความไม่เท่าเทียมกันของประเทศต่างๆ ในโลกใบนี้ เด็กชายฟูลโ หลัวโต ไร้เครื่องปกปิดร่างกายคนตรงกลาง กำลังหันไปมองป้องกันจาก

โรงงานอุตสาหกรรมและรถแทรกเตอร์ ซึ่งเขาคงหวังว่ามันจะทำให้ชีวิตของเขาดีขึ้น ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานั้นมีความสอดคล้องและสามารถสื่อถึงเนื้อหาภายในได้เป็นอย่างดี

โครงสร้างของหนังสือ : หนังสือเล่มนี้มีการจัดลำดับโครงสร้างเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน รวม 26 บท ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า เนื้อหาดังกล่าวมีการไล่เรียงอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ เริ่มด้วยการแสดงถึงสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น ตามด้วยอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดปัญหานั้นแล้วจบด้วยการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาอย่างรอบด้านทั้งจากปัจจัยภายในประเทศและภายนอกประเทศ ตรงจุดนี้ทำให้ผู้อ่านสามารถอ่านได้อย่างเข้าใจง่าย แม้ว่าโดยความเป็นจริงแล้วประเด็นต่างๆ ที่ยกขึ้นมากล่าวนั้นจะเป็นเรื่องที่ค่อนข้างหนักและต้องใช้ความพยายามในการทำความเข้าใจ

เนื้อหา : ประเด็นเรื่องของเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยประเทศด้อยพัฒนานั้น ถือเป็นหัวข้อหรือชื่อหนังสือที่มีความเป็นวิชาการสูง หากผู้อ่านทั่วไปได้ยินชื่อก็คงจะมองว่าเป็นเรื่องหนัก เรื่องยาก แต่เมื่อได้เปิดอ่านแล้วจะพบว่า เป็นหนังสือที่อ่านค่อนข้างง่าย คือใช้คำอธิบายในแต่ละบทแต่ละตอนที่ไม่เป็นวิชาการจนเกินไปมีชื่อตอนและชื่อบทที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้จนอาจอ่านจบได้โดยใช้เวลาไม่นาน ประกอบกับผู้เขียนได้พรรณนาความในแต่ละบทได้อย่างสั้นกระชับไม่เยิ่นเย้อ ใช้การยกตัวอย่างและเปรียบเทียบข้อมูลต่าง ๆ ให้ผู้อ่านสามารถเห็นภาพตามได้ไม่ยาก ดังตัวอย่างที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงความไม่เท่าเทียมในข้อความต่อไปนี้ “การเข้าไปในประเทศเหล่านี้จะคล้ายกับการเข้าไปท่องเที่ยวในดินแดนสนธยา (time-machine) เราจะเห็นรถยนต์คาดิแลคส์ติดเครื่องปรับอากาศแล่นสวนทางกับเกวียนอยู่บนท้องถนน หรือบ้านที่แสนจะทรูทรุดโอโง่งอยู่ประจันกับกระต๊อบโกโรโกโสของชานาผู้ยากไร้” จะเห็นได้ว่าข้อความดังกล่าวทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและเกิดอารมณ์ร่วมในการอ่าน โดยที่ผู้อ่านแทบไม่รู้ตัวเลยว่ากำลังอ่านงานวิชาการอยู่ ซึ่งตรงนี้ก็ต้อกล่าวไว้ว่า ผู้แปลเองนั้นก็มีส่วนสำคัญอย่างมากที่ทำให้งานวิชาการเล่มนี้อ่านได้ไม่ยาก ในส่วนของเนื้อหาที่ค่อนข้างมีความเป็นนามธรรมและเป็นทฤษฎีสูง ผู้เขียนก็ได้ใช้การยกข้อมูลอ้างอิงประกอบการอธิบาย ไม่ว่าจะเป็นแผนภาพ แผนภูมิ ตารางเปรียบเทียบข้อมูล สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจตามได้ง่ายยิ่งขึ้นแต่อย่างไรก็ตาม ด้วยความที่หนังสือเล่มนี้ถูกเขียนขึ้นมาเป็นระยะเวลาานาน อีกทั้งยังเขียนขึ้นภายใต้สถานการณ์โลกที่มีการแข่งขันกันของอุดมการณ์ทางการเมืองฝ่ายเสรีประชาธิปไตยและฝ่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ทำให้มุมมองบางอย่างของผู้เขียนอาจไม่สามารถนำมาใช้ได้ในโลกยุคปัจจุบันเงื่อนไขต่าง ๆ องค์ความรู้ เทคนิควิธีการ ตลอดจนเทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลง

โลกใบนี้ไปอย่างไม่มีทางเหมือนเดิมอีกต่อไปแล้ว แต่เนื้อหาและหลักคิดโดยส่วนมากก็ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในปัจจุบันได้เสมอ เหตุเพราะว่าในปัจจุบันก็ยังคงมีประเทศด้อยพัฒนาอยู่อีกจำนวนมาก แม้ว่าโลกจะก้าวหน้าไปมากแล้วก็ตาม ประเทศต่าง ๆ บนโลกนี้จำนวนหนึ่งก็ยังเสมือนเป็นแดนสนธยาอยู่เช่นเดิม

บทสรุป

หนังสือเรื่อง “เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยประเทศด้อยพัฒนา” ถึงแม้จะเป็นหนังสือที่ดูเก่าคร่ำครึ เนื้อหาบางส่วนอาจไม่เข้ายุคเข้าสมัยอีกต่อไปแล้ว หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นหนังสือที่ใช้สำหรับศึกษาเรื่องราวของประวัติศาสตร์เศรษฐกิจโลกในยุคร่วมสมัยตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา แต่หนังสือเล่มนี้ก็ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งจากนักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์และผู้ที่สนใจทั่วไป เพราะดังได้กล่าวมาแล้วว่าหนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นด้วยภาษาที่สามารถเข้าใจได้ง่าย แม้คนที่ไม่มีความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์มากนักก็ยังสามารถอ่านได้อย่างไม่ยาก หนังสือเล่มนี้ได้ฉายภาพของต้นตอปัญหาของความด้อยพัฒนา แล้วให้แนวทางเพื่อความก้าวหน้าไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว แม้ผ่านกาลเวลามานานแล้ว หนังสือเล่มนี้ก็ยังทรงคุณค่าอยู่ ทำยุคสมัย เพราะเขียนขึ้นโดยยึดโยงอยู่กับหลักการที่เข้มแข็ง เพียงแต่ผู้อ่านเองต้องทำความเข้าใจภาพในอดีตแล้วนำมาปรับประยุกต์ใช้ในโลกยุคปัจจุบัน เพราะจุดมุ่งหมายของประเทศด้อยพัฒนาคือการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว แม้กระนั้น คำว่า “พัฒนาแล้ว” ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่ต้องพัฒนาต่อไปอีก ตามที่ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวว่า “ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมิใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ง่ายๆ นักวางแผนในประเทศด้อยพัฒนาได้ประสบกับงานอันใหญ่หลวง พวกเขาจะต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองจำนวนมาก ซึ่งเป็นเงื่อนไขและตัวกำหนดรูปแบบของมาตรการต่างๆ ที่มุ่งต่อความสำเร็จ สิ่งนี้จะต้องการไม่เพียงแต่ความเชี่ยวชาญเท่านั้น แต่ยังต้องการทั้งความเข้าใจอย่างทะลุปรุโปร่งและจินตนาการ”

References

เจติช ภัควาติ. (2521). เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยประเทศด้อยพัฒนา. แปลโดย วรวิมล หิรัญรักษ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,